

Nowe wyzwania w hodowli i chowie zwierząt w praktyce – relacja z XXVI Warsztatów Zootechnicznych

Beata Kuczyńska¹, Iwona Lasocka²,
Barbara Kowalik³, Wiesław Świderek⁴

¹Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego,
Instytut Nauk o Zwierzętach, Katedra Hodowli Zwierząt

²Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Instytut Nauk
o Zwierzętach Katedra Biologii Środowiska Zwierząt

³Zakład Żywienia Zwierząt, Instytut Fizjologii i Żywienia
Zwierząt, PAN

⁴Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Instytut Nauk
o Zwierzętach, Katedra Genetyki i Ochrony Zwierząt

XXVI Warsztaty Zootechniczne zorganizowane przez Zarząd Warszawskiego Koła Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego odbyły się w dniach 7-8 października 2023 r. Pierwszego dnia uczestnicy Warsztatów złożyli wizytę w gospodarstwie rolnym Państwa Kariny i Tomasza Jakielów położonym we wsi Ługi w gminie Otyń. W drugim dniu odbyła się sesja seminaryjno-posterowa w Lubuskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Kalsku. Miejsce i forma tegorocznych XXVI Warsztatów Zootechnicznych okazały się bardzo trafnym wyborem, zgromadziły członków PTZ z uczelni oraz placówek naukowych Warszawy, Krakowa, Olsztyna i Siedlec (fot. 1).

Fot. 1. Uczestnicy XXVI Warsztatów Zootechnicznych (fot. I. Lasocka)

Gospodarstwo „Lubuskie Angusowo” znane jest wielu hodowcom bydła mięsnego z kanału YouTube prowadzonego przez właściciela Tomasza Jakiela. Dzieli się on swoim doświadczeniem w gospodarowaniu na fermie, stosując z wielką atencją zasady rolnictwa regeneratywnego. Właściciele fermy, podobnie jak inni gospodarze w naszym kraju, żyją i prowadzą swoje gospodarstwa w nowej rzeczywistości, która została zaproponowana w 2018 r. przez Komisję ds. Rolnictwa UE. Zmiana paradygmatu rolnictwa z każdym dniem staje się coraz bardziej dostrzegalna. Wdrażanie kolejnych działań Krajowego Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej nie dla wszystkich jest proste. Unia Europejska podjęła nowe zobowiązania międzynarodowe, zwłaszcza jeśli chodzi o łagodzenie zmian klimatu [w ramach 21. Konferencji Stron (COP 21)] i szeroko pojęte aspekty zrównoważonego rozwoju (w ramach celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju). UE podejmuje także wysiłki, by sprostać innym zmianom geopolitycznym wywołanym trwającą wojną na Ukrainie. Różne przeciwności, z którymi borykają się producenci rolni, a które zostały wywołane m.in. przez pandemię koronawirusa, skłaniają do debat i dyskusji, jak sprostać poważnym aktualnym wyzwaniom związanym z kondycją gospodarczą sektora rolnego, dbałością o środowisko, działaniami łagodzącymi zmianę klimatu. Rośnie zainteresowanie potrzebą tworzenia nowych struktur gospodarczych i społecznych na obszarach wiejskich, zwłaszcza w obliczu pojawiających się możliwości działania w dziedzinie biogospodarki, energii odnawialnej, gospodarki o obiegu zamkniętym i handlu. Europa od wielu lat potrzebuje kreatywnego, stabilnego, zrównoważonego i konkurencyjnego sektora rolnego, aby zapewnić swym obywatelom produkcję bezpiecznej, wysokiej jakości, przystępnej cenowo, i zróżnicowanej żywności oraz solidną strukturę społeczno-gospodarczą na obszarach wiejskich. Teraz przyszedł czas, aby tym wszystkim nowym wyzwaniom sprostać. Tę próbę podjęli gospodarze fermy gościnnej i mogliśmy się przekonać, jak osiągnąć sukces, zapewniając utrzymywanym zwierzętom dobrostan zgodny z ich naturalnymi potrzebami.

Uczestnicy warsztatów dowiedzieli się, jak właściciele gospodarstwa realizują swoje cele. Gospodarze fermy postawili przed sobą przemyślane zadania, które realizują z wielką dbałością nie tylko o zwierzęta gospodarskie, ale również o ochronę środowiska. Zasady gospodarowania, które wprowadzili, opierają się na zasadach rolnictwa regeneratywnego. Dzięki takiemu zarządzaniu swoją fermą, z sukcesem odbudowali warstwę próchniczną gleby, zaczynając od klasy IV. Z kolei dzięki prowadzeniu wielogatunkowej produkcji zwierzęcej z zachowaniem obiegu zamkniętego materii i dbałością o właściwą retencję wody i pełną sekwestrację węgla, są przykładem przeciwdziałania zmianie klimatu, ale przede wszystkim spełniają oczekiwania konsumentów. Od kilku lat zdobywają coraz większą rzeszę zadowolonych klientów, składających zamówienia przez stronę internetową, kupujących na bazarkach lub bezpośrednio z gospodarstwa ich produkty. Wyprodukowaną w gospodarstwie pana Tomasza Jakiela żywność

mieliśmy okazję spróbować na zorganizowanym w plenrze poczęstunku. Państwo Karina i Tomasz Jakielowie kilka lat temu postanowili życie mieszczuchów zamienić na wiejskie. Uczyli się razem ze swoimi dziećmi optymalizować różne zajęcia i procesy agrarno-produkcyjne w swoim gospodarstwie od podstaw, na bazie teorii i praktyki rolników z USA, Kanady, Wielkiej Brytanii i innych krajów. Pan Tomasz Jakiel rozpoczął edukację rolniczą i zgłębiał wiedzę przez kilka lat, zanim teorię przerodził w praktykę. Właściciele, spełniając swoje marzenie o hodowli bydła mięsnego, mierząc się z wyzwaniami dnia codziennego, przede wszystkim planowali działania w dłuższej kilkunastoletniej perspektywie. Obecnie planowanie produkcji nabrało zupełnie nowego wymiaru. To gospodarstwo jest dziś wzorem dla wielu innych rolników regeneratywnych, hodowców bydła mięsnego i brojlerów pastwiskowych. To niewielkie gospodarstwo, utrzymujące różne gatunki zwierząt może być doskonałym przykładem uzyskania godziwego dochodu finansowego nawet z niewielkiego areалу jedynie kilkunastu hektarów, które przeznaczone są wyłącznie na pastwiska.

W trakcie warsztatów w terenie towarzyszyła nam ekipa TV SGGW, która skrupulatnie nagrywała relację. Słowa, które usłyszeliśmy od redaktorów: „jeszcze nigdy nie widzieliśmy tak szczęśliwych zwierząt, nawet byki się uśmiechają” niech będą zapowiedzią tej relacji.

Na początku uczestnicy warsztatów zostali przywitani przez dyrektorów LODR Jana Gembarę i Krzysztofa Warcholika, którzy towarzyszyli nam przez cały czas trwania tego przedsięwzięcia. Na fermie przywitał nas właściciel i opowiedział o historii powstania swojego gospodarstwa. Oglądaliśmy różne gatunki zwierząt utrzymywanych w tzw. wolnym chowie. Były to świny rasy mangalica, kozy anglonubijskie i alpejskie, brojlery rossa, nioski rasy leghorn i lohmann oraz najważniejsze – bydło mięsne rasy angus czerwone, od których powstała nazwa gospodarstwa rolnego.

Uczestnicy warsztatów naocznie mogli się przekonać, w jaki sposób były i nadal są wdrażane w gospodarstwie zasady rolnictwa regeneratywnego z udziałem różnych gatunków zwierząt. W sezonie żywienia letniego wszystkie zwierzęta przebywają na wolnych wybiegach lub na pastwiskach. Kury nioski korzystają z mobilnego kurnika projektu właściciela, który otrzymał wyróżnienie za najbardziej innowacyjny produkt w rolnictwie. Brojlery są także wypasane, a po uboju sprzedawane jako kurczaki pastwiskowe (fot. 2).

Wśród uczestników warsztatów znalazły się osoby, które kupują mięso od rodziny Jakielów. Potwierdzili oni, że mięso od tak utrzymywanych brojlerów wyróżnia się wybitnym smakiem i kruchością oraz krótkim czasem potrzebnym na obróbkę cieplną. Bydło natomiast wypasane jest na pastwiskach przez cały rok w systemie kwaterowym z zastosowaniem w miesiącach zimowych żywienia balotowego sianem i słomą tzw. *bale grazing*. W Polsce grunty średniej i słabej klasy stanowią 92% użytków rolnych, aby zwiększyć ich żyzność i wydajność rolnicy stosują nawożenie oraz różne zabiegi agrotechniczne. Stając naprzeciw tym poczynaniom rolnicy

Fot. 2. Mobilny kurnik dla brojlerów w gospodarstwie Tomasza Jakiela (fot. I. Lasocka)

w Kanadzie, rozpoczęli nowy system żywienia bydła – *bale grazing*. W Polsce prekursorami tego systemu żywienia są właśnie hodowcy bydła mięsnego rasy angus z województwa lubuskiego – Karina i Tomasz Jakiel. Największy koszt w hodowli bydła mięsnego stanowią wydatki na żywienie zimowe. Żywienie to jest kosztowne, ponieważ większość hodowców w Polsce utrzymuje bydło w budynkach inwentarskich, a pasze trzeba dowozić do budynku. Bydło jest takim gatunkiem zwierząt, które świetnie sobie radzi przebywając cały rok na pastwisku. Hodowca opowiadał, jak bydło zimą dobrze znosi ujemne temperatury, rodząc w pełni żywotne cielęta. Osobniki potrafią chronić się przed negatywnymi skutkami atmosferycznymi w miejscach zdrzewionych lub pod wiatą, które chronią je przed wiatrem lub deszczem. Korzystając z doświadczenia Państwa Jakielów, hodowcy w różnych rejonach kraju zmniejszają nakłady pracy i wprowadzają wypas bydła zimowego na belach. Dzięki temu systemowi zwierzęta gospodarskie mają dostęp do bel wcześniej umieszczonych na polu w odstępach około 6 metrów (na 1 ha przypada 450 bel siana). Właściwie zarządzany *bale grazing* nie zagraża zdrowiu, komforcie ani wydajności zwierząt hodowlanych. System ten zyskał popularność dzięki szeregowi korzyści agronomicznych, w tym obniżonych kosztów związanych z transportem obornika i paszy w porównaniu z zamkniętym systemem żywienia. Wypas z wykorzystaniem bel siana na polu jest metodą ekstensywnego żywienia zimą, a w porównaniu do intensywnego nie ma ograniczonej przestrzeni. Dowiedzieliśmy się, że preferowanym miejscem do wypasu bel są wieloletnie pastwiska, natomiast uprawy jednoroczne są mniej odpowiednie. Po wypasie, przy dobrej gospodarce hodowlanej, skutkującej stosunkowo wysokim wykorzystaniem paszy, pozostaje znaczna warstwa materiału organicznego, składająca się z obornika zmieszanego z niewydajnymi paszami. Stosując ten system wypasu zwierząt, wykazano pozytywny wpływ na żyzność gleby. Dzięki takiemu gospodarowaniu w ciągu kilku lat uzyskano wzbogacenie ziemi w warstwę próchniczną na poziomie 5,3% (fot. 3).

Fot. 3. Pastwiska w gospodarstwie Państwa Jakielów (fot. I. Lasocka)

Podczas warsztatów zauważyliśmy niespotykaną bioróżnorodność systemu rolno-środowiskowego w postaci chrząszczy, dżdżownic, dzikich ptaków i bogactwa roślin bobowatych, które jak podkreślał gospodarz, wysiewają się po wypasie brojlerów, preferujących w runi pastwiskowej koniczyny. Dowiedzieliśmy się, w jaki sposób można pokonać sukcesję takich roślin jak sit, czy jeżyna, które dominowały wcześniej na pastwisku.

W przerwie zwiedzania zostaliśmy poczęstowani wyrobami prosto z gospodarstwa – na stole dominowały sery i wędliny oraz przepyszny chleb i ogórki kiszzone.

Po poczęstunku udaliśmy się w rejon pastwiska, gdzie pasły się dorodne czerwone angusy. Uczestnicy byli zdziwieni, że bydło jest spokojne i nawet daje się głaskać. Niesamowite wrażenie zrobiła na uczestnikach warsztatów zmiana kwatery, gdy wszystkie zwierzęta spokojnie przeszły z jednej kwatery na drugą, po zdjęciu przewodu pastucha pod napięciem elektrycznym zasilanego przez fotowoltaikę.

Opowieściom o tej rasie bydła nie byłoby końca, gdyby nie zmierzch, który nas zastał na pastwisku. Pierwszy dzień warsztatów praktycznych dobiegał końca, ale uczestnikom Warsztatów nie śpieszyło się do powrotu do hotelu, pomimo chłodu i delikatnego deszczu.

W drugim dniu Warsztaty odbywały się na sali konferencyjnej w Lubuskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Kalsku. Rozpoczęcie sesji poprzedziło oficjalne otwarcie XXVI Warsztatów Zootechnicznych przez prof. dr hab. Beatę Kuczyńską. Przewodnicząca Warszawskiego Koła PTZ, przedstawiła zaproszonych gości: dyrektorów ODR w Kalsku Krzysztofa Warcholika i Jana Gembarę, Tomasza Jakiela – właściciela gospodarstwa „Lubuskie Angusowo”, Piotra Rydla – Prezesa Związku Hodowców Polskiego Bydła Czerwonego, prof. dr hab. Annę Wójcik – Prezesa Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego oraz wszystkich uczestników warsztatów (fot. 4).

W trakcie seminarium naukowego i sesji e-posterowej głównym tematem był dobrostan zwierząt i jakość żywności. Dyskusja została zainicjowana po wysłuchaniu wykładu plenarnego na temat uboju pastwiskowego wygłoszonego przez Tomasza Jakiela.

Fot. 4. Otwarcie konferencji i przywitanie gości przez prof. dr hab. Beatę Kuczyńską (fot. I. Lasocka)

Relacja z sesji e-posterowej

Do udziału w tegorocznej edycji sesji posterowej zgłosiło się 13 autorów, którzy przesłali 14 prac. W sesji wzięło udział 25 osób reprezentujących wszystkie szczeble kariery naukowej, tj. studenci, doktoranci, doktorzy i profesorowie z 4 ośrodków naukowych w Polsce. Prezentowane e-postery podejmowały problemy badawcze związane z szeroko pojętym utrzymaniem i hodowlą zwierząt:

1. Białek Małgorzata, Przybył Bartosz Jarosław, Białek Agnieszka, Szlis Michał, Wojtak Wiktoria, Wójcik-Gładysz Anna, Czauderna Marian: Zawartość substratów i produktów biouwodorowania w treści wybranych odcinków przewodu pokarmowego i tkankach owiec, otrzymujących dokomorowe infuzje 43RFamidu – badania pilotażowe.
2. Bielański Paweł, Kowalska Dorota: Wpływ systemu utrzymania królików na ich dobrostan.
3. Dębska Izabela, Kołnierzak Marta, Skibniewska Ewa, Skibniewski Michał, Stakh Vovk, Lasocka Iwona: Łuski jako wskaźnik bioakumulacji rtęci u ryb.
4. Gębska Monika, Jarka Sławomir, Biernat-Jarka Agnieszka, Świderek Wiesław: Wyzwania zarządzania danymi w sektorze żywnościowym.
5. Kondracki Stanisław, Łącka Katarzyna, Stachniak Michał: Wpływ frekwencji zmian morfologicznych plemników na cechy ejakulatu oraz wymiary i kształt plemników knurów rasy pbz.
6. Kowalska Dorota, Bielański Paweł: Optymalizacja istniejących rozwiązań dla potrzeb zrównoważonego rozwoju ekologicznego chowu królików.
7. Kuczyńska Beata, Wiśniewski Konrad, Rydel Piotr, Jakiel Tomasz, Mielnicka Maja: Porównanie jakości wołowiny od bydła polskiego czerwonego w odniesieniu do innych ras mięsnych w aspekcie podniesienia świadomości konsumenckiej.
8. Kuczyńska Beata, Wiśniewski Konrad, Mielnicka Maja, Dzierżęcka Magdalena: Zmienność zawartości związków biologicznie czynnych w mleku krów w zależności od systemu produkcji.

9. Miłtko Renata, Majewska Małgorzata, Kasprzyk Żaneta, Kowalik Barbara: Porównanie składu chemicznego i mineralnego rzęsy drobnej (*Lemna minor* L.) pozyskiwanej ze środowiska naturalnego oraz utrzymywanej w warunkach laboratoryjnych – badania wstępne.

10. Skrzyński Grzegorz, Szymik Bartosz, Wójcik Piotr: Analiza pochodzenia buhajów objętych oceną wartości użytkowej i hodowlanej w polskiej populacji bydła mięsnego.

11. Szprynca Adrianna, Pawlina-Tyszko Klaudia, Kawecka-Grochocka Ewelina, Szmatoła Tomasz, Zalewska Magdalena, Ząbek Tomasz, Bagnicka Emilia: Analiza ekspresji genów kazein w zdrowych ćwiartkach wymienia sąsiadujących z zakażonymi gronkowcami koagulazo-dodatnimi i -ujemnymi u krów mlecznych.

12. Szymik Bartosz, Skrzyński Grzegorz, Wójcik Piotr: Ocena poubojowa bydła simentalskiego objętego oceną wartości hodowlanej w zakresie cech opasowych i mięsnych.

13. Świderk Wiesław, Biernat-Jarka Agnieszka, Gębska Monika, Jarka Sławomir: Wykorzystanie nowoczesnych technologii przez polskich rolników.

14. Wójcik Piotr, Przeniosło Sebastian: Chipowanie bydła – przeszłość w monitoringu dobrostanu.

W podsumowaniu sesji dr hab. Wiesław Świderk przedstawił założenia projektu Data4Food, a następnie razem z prof. dr hab. Anną Wójcik – Prezes Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego, podpisali deklarację współpracy

Fot. 5. Sesja e-posterowa oraz podpisanie deklaracji przez prof. dr hab. Annę Wójcik i dr. hab. Wiesława Świderka o współpracy pomiędzy PTZ a OWiUR (fot. I. Lasocka)

dotyczącej organizacji przyszłych Olimpiad Wiedzy i Umiejętności Rolniczych (fot. 5).

W drodze powrotnej do domów uczestnicy warsztatów zatrzymali się na 2 godziny w Winnicy Cantina państwa Karoliny i Mariusza Pacholaków. Opowieści o tej inicjatywie gospodarczej zakończyły się degustacją wina w towarzystwie enoturystów z Tomaszowa Mazowieckiego. Okazało się, że wszyscy jesteśmy z tej samej branży pedagogicznej, dlatego też zakończymy tę relację pozdrowieniem *Vivat Academia*.

Wszyscy zainteresowani utrzymaniem i hodowlą zwierząt, którzy nie mieli okazji spotkać się na XXVI Warsztatach Zootechnicznych w Kalsku, za rok będą mogli uczestniczyć w kolejnej edycji tego wydarzenia. Serdecznie zapraszamy.

XXIX SZKOŁA ZIMOWA HODOWCÓW BYDŁA

26-29 LUTEGO 2024 r.

Ośrodek Konferencyjno-Wczasowy BEL-AMI
ul. Seweryna Goszczyńskiego 24

ZAKOPANE

STRONA INTERNETOWA:

<https://szkolazimowa.urk.edu.pl/>